

EGWYDDORION CENEDLAETHOLDEB

PRINCIPLES OF NATIONALISM

Argraffwyd gan SWP Cyf., Caerffili. Llun ar y clawr drwy garedigrwydd y BBC.

gan Saunders Lewis

RHAGAIR

Yn ei stori gyffrous am dwf y Blaid "Tros Gymru", dywed y diweddar Mr. J. E. Jones mai'r Ysgolion Haf a gynhalwyd yn flynyddol ers 1926 a fu'n un o'r prif resymau am uniolaeth a chynnydd cyson y Blaid.

Yn yr Ysgol Haf gyntaf erioed, cafwyd gan Saunders Lewis — a enillodd fri yn ddiweddarach fel un o brif ddramodwyr Ewrop — ddarllith glasurol a dylanwadol ar Egwyddorion Cenedlaetholdeb.

Yn ystod blwyddyn ein Hannercanmlwyddiant, mae Plaid Cymru yn ail-argraffu'r ddarllith y teimlwyd ei dylanwad dwfn a pharhaol flynyddoedd ar ôl Llywodraeth Saunders Lewis.

Yr ydym yn ddiolchgar i Mr. Lewis am ei ganiatad i ailagraffu'r ddarllith mewn ffurf ddwyieithog ac i Mr. Bruce Griffiths, Coleg y Brifysgol, Bangor, am y trosiad i'r Saesneg.

Awst 1975

FOREWORD

In his story of the rise of Plaid Cymru, "Tros Gymru", the late Mr. J. E. Jones wrote that it was the party's Annual Summer Schools, held every year from 1926, which were one of the main reasons for the movement's unity and steady growth.

It was in the party's first-ever Summer School that Saunders Lewis — later to win recognition as one of Europe's leading dramatists — delivered a classic and formative lecture on the Principles of Nationalism.

During the year in which we celebrate our Fiftieth Anniversary, Plaid Cymru now reproduces a lecture whose deep and abiding influence on the movement is felt long after the years of Saunders Lewis' Presidency.

We are grateful to Mr. Lewis for his permission to reprint the lecture in bilingual form and to Mr. Bruce Griffiths, University College, Bangor, for its translation into English.

August 1975

Egwyddorion Cenedlaetholdeb

Principles of Nationalism

Yr ydym yn cyfarfod heddiw i gychwyn wythnos o astudio. Y mae'r mwyafrif ohonom a ddaeth yma yn genedlaetholwyr, yn caru Cymru, ac yn credu bod y syniad hwn am GYMRU yn rhywbeth pwysig yn ein bywyd preifat a chyhoeddus ni'n hunain. Nid fy mwriad i yn y papur hwn yw dadleu dros hawliau Cymru er mwyn argyhoeddi neb o uniondeb athrawiaeth y Blaid Genedlaethol; ond ceisio wynebu'r problemau anodd sydd yn hawlio'n hystyriaeth. Mudiad politicaidd yw'n mudiad ni. Plaid boliticaidd yw'n Plaid. Mewn gwleidyddiaeth, y peth blaenaf yw ddefinio amcanion fel na wasgarom ein nerth yn brwydro dros bethau amhendant. A chofiw hyn: y mae gormodedd yn berygl parod i bob mudiad. Nid ofnaf ddweud bod peryglon mawr mewn cenedlaetholdeb penboeth a diderfynau. Adnabod y terfynau; brwydro'n unig dros y pethau anhepgor, hanfodol, y pethau'n sy'n rhaid; ac yna ymatal a pheidio â mynd i eithafion, dyna'r unig ddoethineb a'r unig gyflawnder.

Rhoddw n gipdrem ar hanes Cymru. Gwlad yw hi a fu unwaith yn rhan o Ymerodraeth Rufain, a etifeddodd wareiddiad Lladin Ewrop, ac wedi cwmp Rhufain, a geisiodd adeiladu ei bywyd ar sail y traddodiad hwnnw. Yna fe'i darostyngwyd gan elynion, a cholodd erbyn y drydedd ganrif ar ddeg bob rhith annibyniaeth. Fe'i concerwyd. Ond ni wnaeth hynny ddrwg mawr iddi. Aeth rhagddi fel o'r blaen yn byw ei bywyd ei hun a datblygu ei diwylliant, yn parhau o hyd yn rhan o Ewrop. Yna yn yr unfed ganrif ar bymtheg fe unwyd y wlad hon â Lloegr dan y Tuduriaid, ac o hynny ymlaen nychodd a dirywiodd gwareiddiad Cymru. Y mae'r gwareiddiad hwnnw heddiw mewn perygl einioes.

Pan gonerwyd Cymru yn yr Oesoedd Canol gan Loegr, ni chafodd niwed mawr. Pan wnaed Cymru yn rhydd ac yn rhan o Loegr dan y Tuduriaid, cafodd ergyd farwol. Pam?

Rhoddir llawer ateb i'r cwestiwn. Sonnir am frad y Tuduriaid, am ddirywiad yr uchelwyr Cymreig; am ddfilaniad galwedigaeth y beirdd; am gychwyn y dosbarth canol a'r masnachwyr cyfoethog nad oedd ganddynt olwg o gwbl ar ddiwydiant Cymru: am y cam a gafodd yr iaith Gymraeg ac am droi addysg yn Saesneg.

We meet today to begin a week of study. Most of us who have come here are nationalists, love Wales and believe that this concept of WALES is something important in our own private and public lives. My aim in this paper is not to argue for the rights of Wales in order to convince anyone of the rightness of the National Party's philosophy; but to try to face the difficult problems which claim our consideration. Our movement is a political movement. Our Party is a political Party. In politics, the foremost thing is to define aims, lest we dissipate our strength fighting for vague things. And let us remember this: extremism is a ready pitfall for every movement. I do not fear to say that there are great perils in hot-headed and unbounded nationalism. Recognizing the limits: fighting only for the indispensable, the essential, the necessary things; and then desisting not going to extremes — that is the only wisdom, the only justice.

Let us glance at the history of Wales. It is a country that was once part of the Roman Empire, that inherited the Latin civilisation of Europe, and after the fall of Rome sought to build its life on the basis of that tradition. Then it was overcome by enemies and by the thirteenth century lost all shadow of independence. It was conquered. But this did Wales no great harm. It went on as before, living its own life and developing its culture, still a part of Europe. Then in the sixteenth century this land was joined to England under the Tudors, and from then on the civilization of Wales wasted away and declined. Today that civilization is in mortal peril.

When Wales was conquered in the Middle Ages by England, no great harm came of it. When Wales was freed and made part of England under the Tudors it was dealt a mortal blow. Why?

The question is answered in many ways. People talk of the betrayal by the Tudors, of the decline of the Welsh nobility; of the disappearance of the bardic profession; of the beginnings of the middle class and wealthy merchants who saw nothing in Welsh culture; of the wrong done to the Welsh language; of the Anglicizing of education.

Ail-achosion yw'r rhain i gyd. Bu achos dyfnach; y peth a ddinistriodd wareiddiad Cymru ac a wnaeth alanas o'r diwylliant Cymreig, a achosodd y cyflwr enbyd y mae Cymru yn ddo heddiw, oedd—*cenedlaetholdeb*.

Ac yn awr y mae'n rhaid egluro.

A fuoch chi'n sylwi? Yr ydym mor gynefin bellach â chlywed geiriau fel hyn; dylai pob cenedl fod yn rhydd; nid oes gan genedl hawl i lywodraethu cenedl arall; rhaid i genedl fod yn annibynnol; a brawddegau tebyg, — fel mai'n anaml y byddwn ni'n amau dim nac yn gofyn ystyr y dywediadau. Beth yw ystyr 'rhydd,' 'llywodraethu,' 'annibyniaeth?' Yn sicr gellir rhoddi iddynt ystyron a gyfiawnhai bob un o'r brawddegau a ddfyfynais. Ond gellir yn hawdd hefyd eu deall yn y fath fod fel y byddai'n gwbl wir dweud: ni ddylai unrhyw genedl fod yn rhydd; nid oes gan unrhyw genedl hawl i annibyniaeth nac i'w llywodraethu ei hun. A dyna'r gwirioneddau y mae mwyaf o angen rhoi pwys arnynt heddiw.

Yn yr Oesoedd Canol yn Ewrop, nid oedd unrhyw wlad yn rhydd, nac yn annibynnol, nac yn hawlio mai ei llywodraeth hi o fewn ei therfynau ei hun oedd yn ben ac yn unig awdurdod. Fe gydnabyddai pob cenedl a phob brenin fod awdurdod uwch nag awdurdod gwlad, bod deddf goruwrch deddf y brenin, a bod llys y gellid apelio ati oddiwrth bob llys wladol. Yr awdurdod hwnnw oedd yr awdurdod moesol, awdurdod Cristnogaeth. Yr eglwys Gristnogol oedd penaeth Ewrop, a deddf yr eglwys oedd yr unig ddeddf derfynol. Yr oedd Ewrop am dro yn un, pob rhan ohoni'n cydnabod ei dibyniad, pob gwlad yn cydnabod nad oedd hi'n rhydd na chanddi hawl o gwbl i'w llywodraethu ei hun fel y mynnai a heb falio am wledydd eraill. Ac unoliaeth Ewrop yn y cyfnod hwnnw, ei hunoliaeth mewn egwyddor foesol a than un ddeddf, oedd diogelwch diwylliant pob gwlad a bro. Canys un o syniadau dyfnaf yr Oesoedd Canol, syniad a etifedodd Cristnogaeth oddiwrth y Groegiaid, oedd y syniad bod unoliaeth yn cynnwys lluosogrwydd. Un ddeddf ac un gwareiddiad a oedd drwy Ewrop achlân; ond yr oedd i'r ddeddf honno a'r gwareiddiad hwnnw wahanol ffurfiau a llawer lliw. Ni ddaeth i feddwl llywodraethwyr gwlad ddinistrio priodoleddau gwareiddiad gwlad arall, hyd yn oed pan orchfygent y wlad honno. Canys odditan y lliaws gwahaniaethau fe arhosai'r unoliaeth, yr unoliaeth foesol ac ysbrydol. Ac felly yr oedd undeb cred, cydffurfiaeth y gwledydd, yn amddiffynfa ac yn fagwrfa i bob diwylliant bro a phriodoleddau arbennig pob rhyw ran o Ewrop. Cristnogaeth a'r eglwys gan hynny a fu'n ddiogelwch gwareiddiad Cymru. Er ei gorchfygu, er ei gormesu hefyd ac yn greulon ddigon, tyfodd yn union a heb golli nodweddion cynhenid ei diwylliant. Dyhei'an aml gan ryddid yn ddiau, ond nid ofnai golli ei

All these are secondary causes. There was a deeper cause: the thing that destroyed the civilization of Wales and ruined Welsh culture, that brought about the dire plight of Wales today, was — nationalism.

And now I must explain.

Have you noticed? We are by now so used to hearing things such as: Every nation should be free; no nation has the right to govern another nation; a nation must be independent; and the like sentences, — that we seldom doubt or ask the meaning of these sayings. What is the meaning of 'free', 'govern', 'independence'? Certainly one can give them meanings that would justify every one of the sentences I have quoted. But they can also easily be understood in such a way that it would be quite true to say: no nation should be free; no nation has a right to independence or to govern itself. And those are the truths that most need to be emphasized today.

In medieval Europe, no one country was free, or independent or claimed that its government within its own boundaries was the supreme and only authority. Every nation and every king recognized that there was an authority higher than state authority, that there was a law higher than the king's law, and that there was a court to which appeal could be made from the State courts. That authority was the moral authority, the authority of Christianity. The Christian Church was sovereign in Europe, and Church law was the only final law. For a while Europe was one, with every part of it recognizing its dependence, every country recognizing that it was not free, nor had any right to govern itself as it pleased regardless of other countries. And Europe's oneness in that age, its oneness in moral principle and under one law, protected the culture of every land and region. For one of the profoundest ideas of the Middle Ages, and idea Christianity inherited from the Greeks, was the idea that unity contains variety. There was one law and one civilization throughout Europe; but that law, that civilization took on many forms and many colours. It did not occur to the rulers of a country to destroy the characteristics of another land's civilization, even when they conquered that land. For beneath the numerous differences remained the oneness, the moral and spiritual oneness. And so oneness of belief, the conformity of the countries, was a protection and a cradle for every regional culture and the special qualities of every part of Europe. Hence it was Christianity and the Church that protected Welsh civilization. Despite being conquered, being oppressed too and that quite cruelly, it grew upright and without losing the innate qualities of its culture. No doubt Wales often yearned for freedom, but did not fear losing its heritage, nor did it. Because there was one law and one authority through out Europe, Welsh civilization was

hetifeddiaeth, ac nis collodd. Obliged bod un ddeddf ac un awdurdod drwy Ewrop, yr oedd y gwareiddiad Cymreig yn ddiogel, a'r iaith Gymraeg a'r dulliau neilltuol Cymreig mewn cymdeithas a bywyd. Nid oedd y syniad am annibyniaeth yn bod yn Ewrop, na'r syniad am genedlaetholdeb, ac felly ni fedylid bod gwareiddiad un rhan yn berygl i wareiddiad rhan arall, nac ieithoedd lawer yn elyn unoliaeth. A hynny — mi fynnwn bwysleisio hyn — obliged mai moesol oedd yr unoliaeth honno, yn seiliedig ar ddeddf foesol a chredo gyffredinol.

Peth eiddil ac ansicr yw deall dyn. Pan fo ganddo wirionedd a gwreiddyn bywyd da, yn hawdd y cyll ef hwynt. Felly y bu yn Ewrop. Yn yr unfed ganrif ar bymtheg, oes Luther yn yr Almaen, Machiavelli yn yr Eidal, a'r Tuduriaid ym Mhrydain, fe ddinistriwyd unoliaeth foesol gwledydd cred, ac yn lle Cristnogaeth daeth egwyddor arall i deyrnasu, sef cenedlaetholdeb. Sail yr athrawiaeth hon oedd mai'r awdurdod terfynol mewn bywyd a'r ddeddf derfynol oedd awdurdod gwlad a deddf y Brenin. Gwadwyd awdurdod yr eglwys, ac egwyddor foesol bywyd gwleidyddol. Yr oedd y llywodraeth wladol, meddwyd, goruwrch pob dim, a deddf derfynol oedd awdurdod gwlad a deddf y Brenin. Gwadwyd awdurdod yr eglwys, ac egwyddor foesol bywyd gwleidyddol. Yr oedd y llywodraeth wladol, meddwyd, goruwrch pob dim, a deddf y brenin y tu hwnt i bob cydwybod a phob moesoldeb. Yr oedd gan bob gwlad hawl i annibyniaeth lwyd a diamod. Y llywodraeth oedd yn ben ar bopeth, ar grefydd, ar gydwybod, ar holl fywyd dyn. Y brenin, nid y pab, oedd ben yr eglwys, a gallai deddf y brenin newid credo a diwinyddiaeth a safonau moesoldeb, os mynnai. Yr oedd unrhyw wrthryfel yn erbyn yr awdurdod gwladol, y llywodraeth, meddai Luther, yn drosedd yn erbyn Duw. Felly, yn lle bod un awdurdod yn Ewrop, fe gododd degau; yn lle un ddeddf, llawer; yn lle unoliaeth, tryblith. Yn naturiol yr oedd pob awdurdod yn berygl i'w gymydog, a cheisiai pob llywodraeth ymgryfhau, ymestyn, ysbeilio. Yr oedd un gwareiddiad yn elyn gwareiddiad arall. Ni ellid dychmygu am amrywiaeth ond fel gwendid, ymraniad. Rhaid bod unffurfiaeth dan unbennaeth, un ddeddf, un iaith, undonedd. Os oedd llywodraeth yn elyn llywodraeth arall, yr oedd yn elyn hefyd i bob gwahaniaeth traddodiad a diwylliant ac iaith o fewn ei therfynau ei hun. Gan mai nerth materol a oedd yn brif sail awdurdod, yr oedd unffurfiaeth yn anhepgor. Yn athroniaeth boliticaidd yr Oesoedd Canol fe gondemnid pob gormes, pob tra-arglywddiaeth, pob cyfraith a dreisia'r peth gwerthfawr hwnnw: personoliaeth dyn. Ond yn athrawiaeth boliticaidd oes Luther, ac o hynny ymlaen, fe dradyrchedid y llywodraeth a throi gormes yn gyfiawnder a thrais yn uniondeb. Canys trwy ormes y deuai unffurfiaeth, nerth llywodraeth a theyrnas. Dyna'n enbyd o fras egwyddorion cenedlaetholdeb yr

safe, and the Welsh language and the special Welsh way of life and society. The idea of independence did not exist in Europe nor the idea of nationalism, and so no one thought that the civilization of one part was a threat to that of another, nor that multiplicity of languages was inimical to unity. And that was so — I would like to emphasize this — because that unity was moral, based on a moral law and a common creed.

Man's intellect is a feeble and uncertain thing. When he has truth and the roots of a good life, he easily loses them. So it was in Europe. In the sixteenth century, the age of Luther of Germany, Machiavelli in Italy and the Tudors in Britain, the moral unity of Christendom was destroyed, and instead of Christianity another principle came to rule, i.e. nationalism. The basis of this doctrine was that the final authority in life and the final law was State authority and the king's law. The authority of the Church and the moral principle of political life were denied. State government, so it was said, was supreme, and the king's law above all conscience and all morality. Every country had the right to complete and unconditional independence. The government was supreme in all — religion, conscience, the whole of human life. The king, not the Pope, was the Head of the Church, and the king's law could change creed and theology and standards of morality, if he pleased. Any revolt against the State authority, the Government, was a crime against God, said Luther. So, instead of there being one authority in Europe, tens arose; instead of one law, many; instead of unity, confusion. Naturally every authority was a danger to its neighbour, and every government strove to grow stronger, expand, and plunder. One civilization was the enemy of another. Variety could not be imagined other than as a weakness, as division. Dictatorship demanded uniformity, one law, one language, monotony. If one government was against another, it was also the enemy of every difference of tradition, culture and language within its own boundaries. Since material strength was the main basis of authority, uniformity was essential. In the political philosophy of the Middle Ages all oppression was condemned, all tyranny, all laws that violated that precious thing: man's personality. But in the political philosophy of the age of Luther, and from then on, government was exalted, oppression changed into justice and violence into rightness. Because it was by oppression that uniformity and strength of government and kingdom might be achieved. There, very broadly, you have the principles of sixteenth century nationalism. Those were the ideas of the Tudors in Britain. And those were the principles that destroyed Welsh civilization. Every difference between Wales and England was obliterated. In the two countries there was one government, one language, one State law, one culture, one system of

unfed ganrif ar bymtheg. Dyna syniadau'r Tuduriaid ym Mhrydain. A'r egwyddorion hynny a ddinistriodd wareiddiad Cymru. Dilewyd pob gwahaniaeth rhwng Cymru a Lloegr. Un llywodraeth oedd i'r ddwy wlad, un iaith, un ddeddf wladol, un diwylliant, un addysg, un grefydd, sef crefydd y llywodraeth, iaith y llywodraeth, addysg y llywodraeth, diwylliant y llywodraeth. Nid oedd cenedlaetholdeb yr unfed ganrif ar bymtheg ond buddugoliaeth y materol ar yr ysbrydol, a phaganiaeth ar Gristnogaeth. A'r fuddugoliaeth faterol a phaganaidd hon a ddinistriodd ein Cymru ni.

Yr wyf yn eich atgoffa am y pethau hyn er mwyn rhybudd. Peidiwn â dadleu dros hawliau Cymru ar sail yr athrawiaeth genedlaethol hon. Canys dadl faterol yw hi; a mewn dadl faterol, y trechaf a dreisia. Rhaid i'n cenedlaetholdeb ni fod yn wahanol. Rhaid inni apelio nid at hawliau materol ond at egwyddorion ysbrydol. Rhaid inni fyn'd at lywodraeth Loegr â dadl foesol, a chredu dyfod y dydd y cydnabyddir unwaith eto werth egwyddorion moesoldeb. Canys fe ddaeth dydd cenedlaetholdeb materol i ben. Effaith naturiol y baganiaeth hon yw ymerodraeth. Ond un canlyniad i'r rhyfel diwethaf yw deall bod ymerodraeth yn beth i gywilyddio o'i blegid, a bod pob ymgais at unffurfiaeth mewn bywyd gwleidyddol yn arwain i ryfel a dinistr. Ymgais yw'r hyn a elwir yn Gynghrair y Cenhedloedd, ond yr hoffwn i ei alw wrth yr enw mwy Cymraeg yn Seiat y Cenhedloedd (*Société des Nations*), i ddatod cadwynau celyd cenedlaetholdeb materol. Mi ddeuaft broblem Seiat y Cenhedloedd eto. Yma nid wyf ond yn awgrymu bod cychwyn y sefydliad hwn, a'i gydnabod gan Brydain Fawr, yn arwydd bod barn Ewrop yn dechrau anesmwytho, a bod cyfle bellach i ddadl ein plaid ni dros wareiddiad Cymru gael ei gwrando.

Beth gan hynny yw ein cenedlaetholdeb ni? Hyn: mynd yn ôl at egwyddor yr Oesoedd Canol; gwadu lles unffurfiaeth wleidyddol, a dangos ei heffeithiau drwg; dadleu felly dros egwyddor unoliaeth ac amrywiaeth. Nid brwydro dros annibyniaeth Cymru ond dros wareiddiad Cymru. Hawlio rhyddid i Gymru, nid annibynaieth iddi. A hawlio iddi le yn Seiat y Cenhedloedd ac yn Seiat Ewrop yn rhinwedd gwerth ei gwareiddiad.

Yn gyntaf oll, peidiwn â gofyn am annibyniaeth i Gymru. Nid am nad yw'n ymarferol, ond oblegid nad yw'n werth ei chael. Dangosais eisioes mai peth materol a chreulon ydyw, yn arwain i drai a gormes a syniadau a brofwyd yn ddrwg. Y mae oes ymerodraethau'n mynd heibio'n gyflym, ac wedi hynny ni bydd ystyr na gwerth mewn annibyniaeth. Fe ddaw Ewrop i'w lle eto pan gydnabyddo'r gwledydd eu bod oll yn ddeiliaid ac yn ddibynnol. Oni ddelo hynny, gall Cymru hithau fodloni ar gydnabod unbennaeth Lloegr. Nid dyna'r drwg mwyaf. Cofiw fel y bu rhwng y drydedd

education, one religion, that is, government religion, government language, government education, government culture. Sixteenth century nationalism was nothing but the triumph of materialism over spirituality, of paganism over Christianity. And it was this materialistic and pagan triumph that destroyed our Wales.

I remind you of these things as a warning. Let us not argue for Wales's rights on the basis of this nationalist philosophy. For it is a materialistic argument; and in a materialistic argument, might is right. Our nationalism must be different. We must appeal not to material rights but to spiritual principles. We must approach the English government with a moral argument, and believe the day will come when once again the value of the principles of morality will be recognized. For the day of materialistic philosophy has come to an end. Imperialism is a natural effect of this paganism. But one result of the last war is the realization that imperialism is something to be ashamed of, and that every attempt at uniformity in political life leads to war and destruction. What is called the League of Nations, but which I would prefer to call by the more Welsh name of the Society of Nations (*Société des Nations*), is an attempt to loosen the hard chains of material nationalism. I will return to the problem of the Society of Nations. Here I merely suggest that the creation of this institution, and its recognition by Great Britain, are a sign that European opinion is beginning to be uneasy, and that there is now a chance for our party's argument on behalf of Welsh civilization to be heard.

What, then, is our nationalism? This: a return to the medieval principle; a denial of the benefits of political uniformity, and a demonstration of its ill-effects; thereby arguing in favour of the principle of unity and variety. Not a fight for Wales' independence but for Wales' civilization. A claim for freedom for Wales, not independence. A claim that she should have a seat in the Society of Nations and European society by virtue of the value of her civilization.

First of all, let us not ask for independence for Wales. Not because it is impractical, but because it is not worth having. I have already shown that it is materialistic and cruel, leading to violence, oppression and ideas already proved to be bad. The age of empires is fast passing, and afterwards there will be no meaning or value in independence. Europe will return to its place when the countries recognize they are all subjects and dependent. If this does not come to be, Wales for her part may be content to recognize the supremacy of England. That is not the greatest evil. Let us recall what it was like between the thirteenth and sixteenth centuries. Today we too can build a Welsh civilization without independence.

So let us insist on having, not independence, but freedom. And

ganrif ar ddeg a'r unfed a'r bymtheg. Gallwn ninnau heddiw godi gwareiddiad Cymreig heb annibyniaeth.

Mynnwn felly, nid annibyniaeth, eithr rhyddid. Ac ystyr rhyddid yn y mater hwn yw cyfrifoldeb. Yr ydym ni sy'n Gymry, yn hawlio ein bod yn gyfrifol am wareiddiad a dulliau bywyd cymdeithasol yn ein rhan ni o Ewrop. Dyna uchelfryd politicaidd y Blaid Genedlaethol.

Pa sail sydd i'r hawl hon, a pha ystyr sydd iddi? Ei sail yw ffeithiau hanes a gwerth y ffeithiau hynny. Y mae'n ffaith, fe gredwn, ddarfod i fywyd cymdeithasol yng Nghymru drwy'r canrifoedd yng Nghymru drwy'r canrifoedd godi dull o feddwl ac o brofi bywyd a dull o fynegi'r ysbryd sy mewn dyn, sydd yn arbennig briodol inni'n hunain; ac y mae'n wir hefyd mai'r pethau gwerthfawr yn hanes Cymru ac ym mywyd Cymru heddiw yw'r pethau sy'n gyson a'r traddodiad Cymreig hwn. Yn awr, y mae'n ddigon hysbys i bob meddyliwr mai anodd iawn yw enwi nodweddion cenedl, a honni bod priodoleddau neilltuol yn perthyn i cenedl, na all cenedl arall mo'n meithrin. Ond er mor anodd yw hynny, eto mi gredaf y gellir dangos i bob dyn teg ei farn bod gwareiddiad Cymru yn ei hanfod yn wahanol i wareiddiad Lloegr. Os am braw ar hynny, darllenwn y papurau newydd Cymraeg a Saesneg y mis Awst hwn. Fe lenwir y papurau Saesneg yn arbennig gan ddau fath o faterion—materion economaidd a pholiticaidd, yn neilltuol mater y streic glô, a materion chwaraeon, yn enwedig chwarae tennis a'r ornest criced rhwng Lloegr ac Awstralia. Ar y llaw arall, fe lenwir y papurau Cymraeg y mis hwn gan nifer o feirniadaethau hir a helaeth a manwl ar ni wn i ba sawl cystadleuaeth eisteddfod mewn barddoniaeth a rhyddiaith a chanu a chyfansoddi. Yn ei chyfarfodydd mawrion a nodwediadol y gellir adnabod anian cenedl. Tair wythnos yn ôl buom lawer o honom yn Eisteddfod Abertawe. Am wythnos gyfan bu tua ugain mil o Gymry dydd ar ôl dydd yn dilyn gwledd o ganu â llais, a chanu ag offerynnau, a barddoni, a beirniadu, a sôn am feirniadaeth ac am gelfyddydau. Bu'r gweddill Cymry ym mhob rhan o'r wlad, na allent fod yno, yn dilyn hanes y cyfarfodydd, ac yn dadleu amdanynt ag unsrydedd rhyfedd. Hon yw gwyl flynyddol Cymru. Yn hon y dengys Cymru y pethau y rhydd hi bris arbennig arnynt. Hynny yw, y mae'r eisteddfod yn symbol teg o ddrychfeddwl gwareiddiad Cymru. Y mae hi hefyd yn gyson a hanes Cymru, yn gyson a thraddodiad gwlad a roes gymaint pris ar y celfyddydau yng nghyfnodau dyrys yr Oesoedd Canol ag y mynnodd hi gadw barddoniaeth a miwsig yn alwedigaethau bonheddig er gwaethaf pob caledi. Nid wyf yn dweud mai dyma unig nodweddion bywyd Cymreig. Ysywaeth, nage. Ond yn ddiabu dyma Gymru sy'n bod, ac yn bod yn wyneb anawsterau fil a phwys dulliau eraill o fyw ac esiamplau gwahanol iawn sy'n gwneud a allont i wenwyno ei dyheadau goreu hi.

freedom in this affair means responsibility. We who are Welsh claim that we are responsible for civilization and social ways of life in our part of Europe. That is the political ambition of the National Party.

What basis is there for this claim, and what does it mean? It is based on historical facts and their value. It is a fact, we believe, that social life in Wales through the ages created a way of thinking, of experiencing life and of expressing the human spirit, which is especially peculiar to us; and it is true also that the precious things in Welsh history and Welsh life today are the things that are consistent with this Welsh tradition. Now, every thinker knows well enough that it is very difficult to name the characteristics of a nation, and claim that a nation has special qualities that another nation cannot foster. But however difficult it may be, yet I believe it can be shown to every fair-minded man that Welsh civilization is essentially different from English civilization. To prove this, let us peruse this August Welsh and English newspapers. The English newspapers are filled above all by two kinds of affairs — economical and political affairs, especially the matter of the coal strike, and sports affairs, especially tennis and the England-Australia cricket match. On the other hand, this month's Welsh papers are filled by a number of lengthy, extensive and detailed adjudications of goodness knows how many eisteddfod competitions in poetry, prose, singing and composition. It is in its main and most characteristic meeting that the nature of a nation may be recognized. Three weeks ago many of us were at the Swansea Eisteddfod. For a whole week, about twenty thousand Welsh people spent day after day following a feast of song and instrumental music, of poetry and criticism, and talk of criticism and of the arts. The remaining Welsh people in all parts of the country, who could not be there, followed the accounts of the sessions and argued about them, with amazing unanimity. This is Wales' annual festival. Here is where Wales shows the things she especially values. That is to say, the eisteddfod is a fair symbol of the concept of Welsh civilization. It is also consistent with Welsh history, consistent with the tradition of a country that set such a high value on the arts in the difficult times of the Middle Ages and insisted on keeping poetry and music as the pursuits of gentlemen despite all hardship. I do not say that these are the only characteristics of Welsh history. No, unfortunately. But undoubtedly here is a Wales that exists, and exists in the face of a thousand difficulties and the weight of other ways of life and of very different models that are doing all in their power to poison her best aspirations.

I will go further and say that the success and furtherance of this Welsh concept depends on the Welsh language. It is always in the Welsh-speaking parts of Wales that the Eisteddfod succeeds best. Where Welsh is alive and vigorous, there you will find flourishing

Mentraf hefyd ddweud ychwaneg, sef bod ffyniant a pharhad y drychfeddwel Cymreig hwn yn dibynnu ar yr iaith Gymraeg. Mewn parthau Cymraeg yng Nghymru y llwydda'r Eisteddfod oore bob tro. Lle y bo'r Gymraeg yn fyw a chadarn, yno y ceir eisteddfodau lleol llewyrchus, cyfarfodydd llenyddol, dosbarthiadau darllen, ysgolion cân, a diddordeb gwiw mewn llên a cherdd. A pha le bynnag y nycho'r Gymraeg, a dyfod moes ac iaith y Saeson i'w lle hi, yno fe ddirywia'r pethau hyn, a cheir chwaraeon pêl droed a rasus a chlwbiau biliard a'r cinema, ac os bydd dosbarth o gwbl dan nawdd y colegau, mwy na thebyg mai dosbarth mewn economeg a fydd hwnnw:

*"Y llwybrau gynt lle bu'r gân
Yw lleoedd y dylluan."*

Ie, y mae hyn oll yn gynefin iawn i bawb. A diau gennys fod dadleuon dyfnach a mwy aethronyddol dros gadwraeth y Gymraeg. Ond ar bethau syml gwleidyddiaeth. Y mae'r syniad yn rhy gyffredin mai dadleuon ar bynciau mawr, haniaethol ac imperialaidd, yw gwir ddeunydd gwleidyddiaeth. Syniad gresynus yw hynny. Ni allaf i ymddiddori mewn gwleidyddiaeth o gwbl oddieithr y wleidyddiaeth honno a gyffwrdd â bywyd beunyddiol fy nghymdogion i a'm cydwladwyr. Hyn a ddylai fod yn brif swydd gwleidyddiaeth yng Nghymru fel y caffo'r pethau hyn, y pethau goreu sy gennym, drychfeddwel yr eisteddfod a'r babell lén a'r arddangosfa gelfyddyd a'r dosbarth darllen, eu diogelu a'u noddi a'u dyrchafu a'u gwella fwyfwy. Trefnu holl fwyd Cymru er mwyn sicrhau blaenoriaeth a ffyniant y pethau hyn.

Fe ddywedai rhai ers talwm mai mater i'r aelwyd oedd hynny. Mi gredaf fod y ddadl honno'n farw bellach. Dadl yr ofnus a'r llwfr oedd hi bob amser, y rhai a ddysgodd roi'r seddau blaen mewn bywyd i'r Saeson, a chadw gwareiddiad Cymru yn garpiog fel Sinderela fach ger lludw'r aelwyd ddinod gartref. Dywedaf eto: materion politicaidd yw'r materion hyn, materion cymdeithasol, pethau goreu bywyd ein gwlad. A rhaid trefnu bywyd gwleidyddol Cymru i waredu'r pethau hyn rhag y dinistr sy'n eu bygwth heddiw. Dyna yw prif achos ffurio'n Plaid Genedlaethol ni. Ni cheisias yn awr brofi amryfusedd dadl yr aelwyd, ond sylwaf ar un peth yn unig. Os cedwir y Gymraeg a diwylliant Cymreig yn unig ar aelwydydd y Cymry Cymreig, yna fe fydd yr iaith a'r diwylliant farw yn hir cyn diwedd y ganrif hon. Canys fe ddaw estroniaid fwyfwy i Gymru, i'r wlad yn y Gogledd ac i'r trefi a'r pentrefi poblog yn y De; a thrwy eu hymwthio hwy a'u lluosogrwydd yr ydys yn gyflym yn troi llif bywyd Cymru yn Seisnig. Mudiad politicaidd yn unig a'n hachub ni. Rhaid troi'r estroniaid—petawn Roegwr fe ddywedwn, y barbariaid,—rhaid eu troi'n Gymry, a rhoi iddynt y meddwl Cymreig, y diwylliant Cymreig, a'r iaith Gymreig. Hynny a wna'n ddiogel y gwareiddiad sy'n unig yn draddodiadol yng Nghymru.

local eisteddfodau, literary meetings, reading classes, singing schools and an admirable interest in literature and music. And wherever Welsh declines, and the English way of life and language replace it, there these things degenerate, and one finds football matches, races, billiards clubs and the cinema, and of there is any class at all held under the aegis of the colleges, it will more than likely be a class in economics:

*"Y llwybrau gynt lle bu'r gân
Yw lleoedd y dylluan".*

("What were once the pathways of song, Are now the haunts of the owl.")

Yes, all this is familiar to everyone. And I am sure there are profound and more philosophical arguments for the preservation of Welsh. But it is on simple, down to earth things that I would like to base my argument today. For this is the essence of politics. The idea is too commonly held that the real stuff of politics consists of arguments about great, abstract and imperialistic topics. That is a deplorable idea. I can take no interest in politics at all other than the politics touching the everyday life of my neighbours and compatriots. This should be the main task of politics in Wales: the safeguarding of the Welsh culture that I have described; the ordering of life in Wales so that these things, the best we have, the concept of the eisteddfod and the literary pavilion and the art exhibition and the reading class, may be increasingly safeguarded and encouraged and elevated and improved. All Welsh life should be ordered so as to ensure the priority and success of these things.

Some people used to say that this was something for the home to do. I believe that argument is dead by now. It was always the argument of the timid and the craven, those who learned to give the front seats in life to the English, and to keep Welsh civilization in rags like a little Cinderella by the ashes of the humble hearth at home I repeat: these matters are political matters, the best things in the life of our country. And Welsh political life must be arranged so as to protect these things from the doom that threatens them today. That is the main reason why we formed our National Party. I will not now attempt to prove the error of the 'home' argument, but I comment on one thing only. If Welsh, and the Welsh culture are kept only on the hearths of Welsh-speaking Welshmen, then the language and the culture will be dead long before the end of this century. For outsiders come increasingly to Wales to the countryside in the North and to the populous towns and villages in the South; and by their intrusion and their numbers the current of Welsh life is rapidly being anglicized. Only a political movement can save us. We must turn the outsiders—if I were a Greek, I would say the barbarians—we must turn them

(A gaf fi ychwanegu gair yma rhwng cromfachau. Fe welwch yn ôl y ddadl hon fod pob bardd a llenor ac artist ac ysgolhaig sy'n cyfoethogi llenyddiaeth a chelfyddyd ein gwlad, yn gwneud gwaith sydd o werth politicaidd dihafal, yn cryfhau achos rhyddid Cymru. Ni allant wneud dim rhagorach. Peidiwch, gan hynny, â cheisio gan bob artist ac ysgolhaig wneud gwaith arall, sef propaganda gwleidyddol ac areithio a dadleu. Nid pob artist na bardd na llenor a all hynny. Peidiwch â digio wrthynt os digwydd nad oes ganddynt ddiddordeb mewn gwleidyddiaeth ymarferol).

Ond i ddychwelyd. Er mwyn sicrhau diogelwch y drychfeddwl a'r diwylliant Cymreig, rhaid, gan hynny, wrth awdurdod politicaidd. Rhaid trefnu Cymru yn Gymreig, a throi ei holl fywyd yn Gymreig. Rhaid rhoi rhyddid i'r diwylliant Cymreig weithio fel surdoes drwy Gymru gyfan. Rhaid troi addysg Cymru yn Gymreig. Rhoi lle blaen yng ngwrs ysgol i lenyddiaeth a hanes Cymru. Gwneud y Gymraeg yn unig gyfrwng addysg o'r ysgol elfennol hyd at y brifysgol. Felly, fe etifedda pob plentyn yng Nghymru, pa iaith bynnag a fo iaith ei fam, y diwylliant Cymreig a'r iaith sy'n unig allwedd i'r diwylliant hwnnw. Rhaid i'r iaith honno fod yn unig iaith swyddogol Cymru, yn iaith y llywodraeth yng Nghymru, yn iaith pob cyngor sir a thref a dosbarth, a gweision y cynghorau hwythau, a'r llysoedd cyfraith. Rhaid i bob cyfrwng cyhoeddus sy'n lledaenu gwybodaeth yn dysgu neu ddiddori'r wlad, megis y teleffôn diwifrau, fod hwnnw hefyd yn Gymraeg, a'i ddefnyddio er mwyn cadarnhau a dyrchafu'r drychfeddwl Cymreig. Mewn gair, rhaid i holl fywyd cymdeithasol Cymru, a phob offeryn bywyd cymdeithasol, ei addasu at un amcan yn gyson a di-wyro: sef gwareiddiad Cymreig i Gymru. Felly'n unig y cedwir cadwyn hanes a diwylliant a bywyd gwareiddiedig yn ddidor yn y rhan hon o'r byd, a'n cysylltu ni â'n gorffennol, a rhoi inni fonedd a thraddodiad a sefydlogrwydd a datblygiad buddiol.

Ni all bod cymdeithas o gwbl heb lywodraeth, heb awdurdod canol; a rhaid i'r awdurdod canol hwnnw weithredu'n bennaf er meithrin drychfeddwl goreu'r gymdeithas. Hynny yw, rhaid i lywodraeth Cymru fod yn Gymreig ac yn Gymraeg.

Gan hynny, y mae'n rhaid inni wrth ymreolaeth. Nid annibyniaeth. Nid hyd yn oed ryddid di-amod. Ond llawn cymaint o ryddid ag a fo'n hanfodol i sefydlu a diogelu gwareiddiad yng Nghymru; a rhyddid yw hwnnw a fydd yn unig yn lles i Gymru, ond hefyd yn fantais ac yn ddiogelwch i Loegr a phob gwlad arall a fo'n gymydog inni. Canys y mae ansefylogrwydd a diffyg traddodiadol mewn unrhyw wlad yn berygl i dawelwch pob gwlad arall. Byddai gadael Cymru fel y mae hi heddiw, yn llawn tryblith ac ansicrwydd a heb draddodiad cadarn, yn debyg yn fuan iawn o achosi gwrthryfel a therfysg drwy Brydain oll. Ni wn i a ddeallodd llywodraeth Loegr yn

into Welshmen, and give them the Welsh mind, the Welsh culture, and the Welsh language. That is what will safeguard the only civilization that is traditional in Wales.

(May I here add a word in parentheses. You will see, according to this argument, that every poet and writer and artist and scholar who enriches the literature and art of our country, is doing work of unequalled political value, is strengthening the cause of Welsh freedom. They can do nothing more valuable. Do not, therefore, try to get every artist and scholar to do other work, that is to say, political propaganda, speeches and arguments. Not every artist, poet or writer is capable of it. Do not be vexed with them if it so happens that they have no interest in practical politics.)

But to resume. In order to ensure the safety of the Welsh concept and culture, political authority is therefore essential. Wales must be planned in a Welsh way, and her whole life made Welsh. More freedom must be given to Welsh culture to work like a leaven through the whole of Wales. Welsh education must be made Welsh in spirit and in language. Priority must be given in the schools' syllabus to Welsh literature and Welsh should be made the sole medium of education from the elementary school to the university. Thus, every child in Wales, whatever his mother-tongue, will inherit Welsh culture and the language which is the only key to that culture. That language must be Wales' only official language, the language of Government in Wales, the language of every county, town and district council, of the council workers themselves and of the law-courts. Every public medium that broadcasts information, that teaches or entertains the country, such as the wireless, must also be in Welsh, and used to strengthen and elevate the Welsh concept. In a word, the whole of Welsh social life and every instrument of social life, must be constantly and unwaveringly adapted towards one aim: a Welsh civilization for Wales. Only thus will the chain of history and culture and civilized life be kept unbroken in this part of the world, linking us with the past, and giving us nobility, tradition, stability and beneficial development.

Society cannot exist at all without government, without a central authority; and that central authority must act mainly to foster the best concept of the society. That is, the government of Wales must be Welsh in spirit and language.

That being so, we must have selfgovernment. Not independence. Not even unconditional freedom. But just as much freedom as may be necessary to establish and safeguard civilization in Wales; and that is a freedom that will be not only beneficial to Wales but also an advantage and a safeguard for England and every other neighbouring country. For instability and lack of tradition in any country is a

ystod y streic glo pa mor ddyledus y bu hi i'r diwylliant Cymreig ac i'r Eisteddfod Genedlaethol am y tawelwch a'r drefn a fu yn Ne Cymru drwy holl wythnosau'r anghydfod. Os gall y diwylliant Cymreig hynny heddiw yn nhymor ei wendid, pa beth nas dichon ef pan sefydler ef a'i goroni'n urddasol? Dyna fydd amcan ymreolaeth. Dyna hefyd amod ymreolaeth. Y drychfeddwl gwareiddiol Cymreig yw'r unig ddadl wiw dros ymreolaeth. Ni ellid er enghraifft hawlio ymreolaeth o gwbl i Gymru Seisnig, ond yn unig ar sail yr hen genedlaetholdeb materol—sail sydd i mi yn wrthun. Ond fe hawlit ymreolaeth gennym, oblegid heb hynny ni ellir sicrhau'n derfynol gynnydd y diwylliant Cymraeg. A'r syniad hwn sy'n gorwedd tan bolisi'n Plaid ni. Rhaid inni gael troi'n holl sefydliadau cyhoeddus yn Gymraeg, ein hysgolion a'n colegau'n arbennig, ein cynghorau a'n hawdurdodau lleol a'n llysoedd cyfraith yn llawn cymaint, ac y mae hynny'n ymarferol amhosibl heb ymreolaeth. Dechreuwn felly ar y gwaith hwn yng Nghymru, dechrau gyda'r awdurdodau lleol sydd o fewn ein cyrraedd; a chan nad oes gennym gymaint gallu ar y llysoedd cyfraith, astudawn y cynllun y bydd Mr. O'Sheil yn ei ddisgrifio inni ddydd iau, a cheisiwn godi llysoedd cyfraith Cymraeg o'n heiddo'n hunain, a dwyn ein hachosion iddynt hwy. Ym mhob modd ac ym mhob dim ceisiwn wneud Cymru Gymreig yn ffaith. Yna, a hithau'n bod ac yn ffaith, gallwn fyn'd at lywodraeth Loegr a gofyn iddi gydnabod y ffaith, a chydnabod gwerth y ffaith,—ei gydnabod drwy fesur hael o ymreolaeth.

Ni ellir hynny tra fo Cymru'n ei chyfrif ei hun yn rhan o Loegr, yn cyfranogi ym mywyd gwleidyddol Lloegr, ac yn cyfaddef mai Llundain a Senedd Llundain yw canolbwyt ei bywyd hi. Dyna baham y mynn y Blaid Genedlaethol i'w haeldodau dorri eu cysylltiad â phleidiau Seisnig, ac ymrthod ag anfon cynrychiolwyr i Senedd Loegr. Tra fyddom fel yna yn rhan boliticaidd o Loegr ffolineb yw dadleu dros addysg Gymraeg i Gymru. Canys ystyr "rhan boliticaidd" yw "rhan gymdeithasol," sef rhan o wareiddiad Lloegr. Ac os dyna yw Cymru, yna addysg Seisnig a Saesneg a ddylai fod yng Nghymru, a dylai ysgolion Cymru ddisgyblu'r plant (fel y gwna'r mwyafrif heddiw) i anghofio'r drychfeddwl Cymreig a mabwysiadu drychfeddwl y Sais a'r teip Seisnig o wareiddiad. Yr oedd Harri'r Wythfed yn gwbl gyson: fe wnaeth Gymru yn rhan o Loegr ac fe wnaeth Saesneg yn iaith swyddogol Gymru. Mi wn fod hyn yn faen tramwydd i ddegau o Gymrycanol oed sy'n ddigon gwlatgar, ond wedi cynefino â chymroedd rhwng eu gwlatgarwch a'u ffyddlondeb i'r Blaid Ryddfrydol. Ond yn wir, y mae hanes y Cymry hynny a'r Blaid honno yn ategu ein credo ni. Canys o'r dechrau hyd ei thranc heddiw ni wnaeth y Blaid Ryddfrydol ddim dros wareiddiad Cymru, ond yn unig llygu'r drychfeddwl Cymreig â syniadau ac uchelgeision

danger to the peace of every other country. Leaving Wales as it is today, full of disorder and uncertainty and without a firm tradition, would very soon be likely to cause rebellion and turn the whole of Britain. I do not know whether the English government understood during the coal strike how indebted it was to Welsh culture and the National Eisteddfod for the calm and order there was in South Wales during all the weeks of the dispute. If Welsh culture is capable of this today, at a time when it is weak, what could it not do when it is installed and fittingly crowned? That is what the aim of selfgovernment will be. That too is a condition of selfgovernment. The Welsh civilizing concept is the only worthwhile argument for selfgovernment. One could not, for instance, claim selfgovernment all for an English Wales, except on the basis of the old materialistic nationalism, — a basis which to me is odious. But we lay claim to selfgovernment, because without it we cannot definitely ensure the furtherance of Welsh culture. And the idea that lies beneath our Party's policy. We must be able to turn all public institutions into Welsh ones, especially our schools and colleges, our councils and local authorities and law-courts equally so, and that is in practice impossible without selfgovernment. So let us start on this work in Wales, starting with the local authorities within our reach; and as we do have as much power over the law-courts, let us study the plan Mr. O'Sheil will be describing for us on Thursday, and let us try to get up our own Welsh law courts, and take our cases there. In every way and in every thing let us to make a Welsh Wales a fact. Then, when it exists and is a fact, we can go to the English government and ask it to recognize the fact, and recognize the value of the fact — recognize it with a generous measure of selfgovernment.

That cannot be done while Wales considers itself part of England, sharing in England's political life, and admitting that London and the London Parliament are the focus of its life. That is why the National Party insists that its members break their connection with English parties, and refuse to send representatives to the English Parliament. While we are thus a political part of England it is folly to argue for Welsh education for Wales. For 'political part' means 'social part', that is, part of English civilization. And if that is what Wales is, then education in Wales should be English in spirit and language, and Welsh schools should discipline the children (as do the majority today) to forget the Welsh concept and adopt the Englishman's concept and the English type of civilization. Henry VIII was totally consistent: he made Wales a part of England and made English the official language of Wales. I know that this is a stumbling-block to many of middle-aged Welshmen who are patriotic enough, but have grown accustomed to a compromise between their

Seisnid. Daliwn ninnau felly'n gryf wrth hyn: rhaid i'r drychfeddwl Cymreig wrth awdurdod canol Cymreig yng Nghymru. Ni ellir gwasanaethu Duw a Mamon. Ni ellir ychwaith wasanaethu Lloegr a Chymru. Dihareb arall a ddengys y safle hon yn effeithiol yw: Ni wnia neb ddernyn o frethyn newydd ar ddilledyn hen; os amgen ei gyflawniad newydd ef a dynn oddiwrth yr hen, a gwaeth fydd y rhwyg. Os ymddengys polisi'r Blaid yn arw yn y mater hwn, y rheswm yw fel na bo'r rhwyg yn waeth. Y drychfeddwl Cymreig yn unig a achub Gymru, nid y brethyn Seisnid.

Un gair eto. Pa beth a fydd coron y mudiad hwn i godi gwareiddiad Cymreig yng Nghymru? Hyn: bod Prydain ac Ewrop a'r gwledydd oll yn cydnabod gwerth a phwysigrwydd y gwareiddiad hwnnw, yn cyfaddef bod iddo ran a chyfraniad ym mywyd y byd, ac yn rhoi iddo felly sedd yn Seiat y Cenedloedd. Y mae'n ddoniol ac yn rhyfedd mor boblogaidd yw Seiat y Cenedloedd yng Nghymru. Syn yw gweld Seiat y Cenedloedd yn ffynnu oreu mewn gwladd nad oes dim un cenedl arall yn ei chydnabod yn genedl o gwbl. Y mae cwyn arall hefyd yn erbyn Seiat y Cenedloedd. Er bod canghennau o'i hundeb hi mewn cymaint o eglwysi Cymreig, eto peth materol a phaganaidd holol hyd yn hyn yw Seiat y Cenedloedd. Ni chynhigiodd ddim un o'r cenedloedd mawrion ynddi ymwadu ag egwyddor annibyniaeth, a phan ddaeth ger ei bron gynnyg rhoi llynges Prydain Fawr dan awdurdod y Seiat, buan y cododd cri Lloegr yn erbyn hynny, a hawlio rhyddid ac annibyniaeth. Gan hynny, byddwn ninnau Gymry yn ddiolchgar iawn cyn gadael i'r Seiat hon ddwyn ein calonnau. Ni all Cymru fel y mae heddiw effeithio o gwbl ar Seiat y Cenedloedd. Dyna'r gwir, er gwaethaf popeth a ddyweder i'r gwrrthwyneb. On pan gaffo Cymru ymreolaeth, un o amodau'r Act honno a fydd cydnabod gan Loegr ein hawl ni i geisio am sedd yn Seiat y Cenedloedd: cydnabod gwareiddiad Cymru a'i rhan arbennig yn y byd modern. Yna, gall Cymru a'r drychfeddwl Cymreig ddyylanwadu ar Ewrop a'r byd, a bydd ein haelod aeth yn Seiat y Cenedloedd yn goron ar ymdrech a gychwynnwyd nid mewn ysbryd materol cenedlaetholdeb cul a phaganaidd, ond mewn ysbryd hael ac o gariad at wareiddiad a thraddodiad a phethau goreu dynoliaeth.

patriotism and their loyalty to the Liberal Party. But in fact, the story of those Welshmen and of that Party confirm our belief. For from its beginning to its expiry today, the Liberal Party has done nothing for Welsh civilization, except corrupt the Welsh concept with English ideas and ambitions. Let us therefore hold firmly to this: that the Welsh concept needs a central Welsh authority in Wales. You cannot serve God and Mammon. You cannot either serve England and Wales. Another proverb that shows this situation effectively is: No-one sews a patch of new stuff on old clothing; otherwise the patch will tear free from the old, and the tear will be worse. If the Party's policy appears harsh in this, the reason is so that the tear may not be worse. Only the Welsh concept can save Wales, not the English material.

One more word. What will crown this movement to build Welsh civilization in Wales? this: that Britain and Europe and every country recognize the value and importance of that civilization, concede that it has a part in a contribution to the life of the world, and so give it a seat in the Society of Nations. It is strange and funny how popular the Society of Nations is in Wales. It is surprising to see the Society of Nations flourish best in a nation that no other nation recognizes to be a nation at all. There is another criticism to be made of the Society of Nations. Although there are branches of its association in so many Welsh churches, yet hitherto the Society of Nations is a pagan and materialistic thing. Not one of the Great Powers in it has offered to foreswear the principle of independence and when it was proposed to put the British Fleet under the authority of the Society, England soon raised her voice against it, claiming freedom and independence. Therefore, let us Welshmen be very cautious before allowing this Society to steal our hearts. Wales as it is today cannot influence the Society of Nations at all. That is the truth, despite all that is said to the contrary. But when Wales gets selfgovernment, one of the conditions of that Act will be that England recognizes our right to a seat in the Society of Nations: that it recognizes Welsh civilization and its special role in the modern world. Then, Wales and the Welsh concept can influence Europe and the world, and our membership of the Society of Nations will crown the effort that was begun not in a materialistic spirit of narrow and godless nationalism, but in a generous spirit of love for civilization and tradition and the best things of mankind.